

27. MAI 2022

BACHELOROPPGAVE I ERGOTERAPI

HVERDAGSMESTRING I SKOLEN

LASSE LØKKE JOHANSEN OG RENATE THORVALDSEN SVINNING

NTNU, NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET
INSTITUTT FOR NEVROMEDISIN OG BEVEGELSESVITENSKAP

Abstract

Title: *Hverdagsmestring i skolen*

Issue in question: *What factors give a feeling of meaningfulness in daily living in school for young adults and how can we prevent dropout in educational programs*

Background: School dropout is a societal issue where there is no clear solution that seems to prevent teenagers and young adults from dropping out of their educational programs. Occupational therapists offer a unique perspective in activity, daily living and participation. This unique perspective makes it worth researching whether or not it would be beneficial to implement occupational therapists into the traditional school system. In this text we seek to research the causes for dropouts as well as preventative implementations. We will furthermore seek to find appropriate measures for youth and young adults to experience meaningfulness in their everyday life in school.

Methods: This text presents the results from a systematic literature search called Scoping Review, to find resolution to the issue at hand. In addition to this there has been concluded interviews with both youth counsellors from NAV and interviews with youth and young adults in Norway. This text is a qualitative study based on theoretical ideas, a report, six research articles and interviews with counsellors and six youth and young adults.

Results: Results from the scientific research articles were divided into three categories; *social environment, activities available* and *personal factors*. The category Social Environment focuses on social relations outside of school and the socioeconomic situations in the students' homes. Furthermore, the category Activities Available focuses on the importance of digestible information given in advance of choosing a study program in addition to the facilitation of daily living at school. Lastly, Personal Factors focus on self-confidence, motivation and feeling of mastery in activities as a baseline for maintaining mental health of students.

The results from the interviews were divided into different categories due to the nature of the responses given.

Conclusions: The causes for dropout from educational programs are made up of a varying degree of factors. With this as a baseline individual facilitation is key in preventing school dropout. Furthermore, some factors appear to be more common than others, such as; social relations, mental health and poor facilitation from the school. We propose that an increased focus on the activities in school would be beneficial in addition to an innovative mindset in facilitating participation and a need for increased resources at an earlier stage in the traditional school system.

Keywords:

Dropouts, education, daily living, youth, young adults, occupational therapy

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	5
Bakgrunn for valg av tema	5
Samfunnsmessig relevans	5
Nasjonale føringer	6
Begrepsavklaring	6
Disposisjon av oppgaven	7
TEORI	7
MOHO	8
Aktivitetsutførelse	8
Aktivitetsidentitet	9
METODE	10
Trinnene i Scoping Review	10
Litteratursøk	10
Intervjuer	11
Forankring	11
Artikkelsøk	11
Inklusjons og eksklusjonskriterier	11
Valg av artikler	12
Dataanalyse	13
RESULTAT	13
Tabell over inkluderte vitenskapelige artikler	14
Kategorisering av funn	16
Sosiale omgivelser	16
Personlige faktorer	17
Aktivitetstilbud	18
Resultater etter Fokusgruppeintervju	19
Resultat etter intervju med ungdom	20
Diskusjon	21
Sosiale omgivelser	21
Aktivitetstilbud	24
Personlige faktorer	25
Konklusjon	27
Metodiske betraktninger	27
Referanseliste:	28
Vedlegg 1	31

INNLEDNING

Bakgrunn for valg av tema

Denne bacheloroppgaven handler om frafall i videregående skole og hva som skal til for at unge voksne skal kunne oppleve en meningsfull hverdag. Ønsket er å sette fokus på dette temaet, samt hvordan ergoterapeuters helhetssyn på mennesket i et dynamisk samspill kan bidra til å hindre frafall i skolen og skape en meningsfull hverdag. Vi tror at ergoterapeuter har et stort potensiale for å bidra i samfunnet og vil derfor forsøke å belyse et behov for ergoterapeuter i skolen, samt hvordan ergoterapeuters unike kompetanse er høyst relevant. I tillegg fant vi interesse for temaet etter praksisprosjektet “Ungdom og videregående opplæring” som ble gjennomført i samarbeid mellom NTNU og NAV Ungdom.

Vi ønsker å se nærmere på hva årsaken til frafall fra videregående skole er og hva som skal til for at flere fullfører utdanningen. Hensikten er at dette skal øke unge voksnes følelse av en meningsfylt hverdag samtidig som det skal økonomisk gagne samfunnet å få flere ut i jobb og skole. I tillegg skrives oppgaven med et ønske om å sette et søkelys på utfordringene som unge voksne opplever, og kunne bane vei for videre forskning innenfor frafalls faktorene i det norske skolesystemet.

Samfunnsmessig relevans

Fra 2014 til 2020 fullførte 79,6% av elever og lærlinger studie- eller yrkeskompetanse i løpet av 5 til 6 år, ifølge statistikk for Gjennomføring i Videregående opplæring (Statistisk sentralbyrå, 2021). Frafall fra videregående skole regnes som et av de største problemområdene i norsk skole og får mye oppmerksomhet fra politikere, og medier generelt (utdanningsforbundet.no).

I 2021 ble det foretatt en analyse av unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning, også kalt NEET. NEET står for “Not in Education, Employment, or Training” (Fyhn, Radlick & Sveinsdottir, 2021).

Funn i analysen peker på at Norge har ingen signifikant forskjell mellom kvinner og menn og at Norge har en relativ lav andel av unge som regnes som NEET i forhold til andre europeiske land, men at norsk ungdom også er inaktive i større grad enn en tilsvarende andel unge i OECD.

Rapporten peker på lav sosioøkonomisk status og familiebakgrunn, dårlig psykisk helse, innvandrerstatus og psykososiale problemer, samt avbrutt skolegang som risikofaktorer. Disse faktorene kan ha store konsekvenser for senere deltagelse i arbeidslivet. Det kan blant annet føre til ungt utenforskap, som er et sammensatt problem både på individ og samfunnsnivå. Offentlige og private aktører gjør allerede mye for å minske antall unge under NEET-kategorien, men analysen

peker på at det ikke er utviklet treffsikre tjenester som møter ungdommenes fulle behov (Fyhn, T., Radlick, R.L. & Sveinsdottir, V., 2021).

De som står utenfor utdanning eller arbeidsliv kan oppleve at de mister sitt sosiale nettverk, blir gående mye alene og kan kjenne på ekskludering og ensomhet. Dette er faktorer som kan føre til psykisk uhelse og som kan føre til at de blir uføre. Ifølge NEET-rapporten har 70 % av ungdommene som har fått en uføregrad, vansker med psykiske lidelser og atferdsproblematikk.

Ungdommer som står utenfor arbeid i Norge har seks ganger høyere sannsynlighet for å føle seg deprimerede og ni ganger høyere sannsynlighet for å rapportere dårligere helse, sammenlignet med OECD. Andel menn følger OECD med 11%, mens kvinner i Norge ligger på 24% sammenlignet med OECD som ligger på 8%. (Fyhn, Radlick & Sveinsdottir, 2021)

Det trengs kunnskap om hva som er unge voksnes begrunnelser for hvorfor de falt ut og hva som skal til for at de skal få en meningsfull skolehverdag. Vi undres om aktivitetsfokuset, fokuset på enkeltelevne og gruppedynamikken skulle hatt en betydelig plass i et tidlig stadie av utdanningen. Videre vurderes også spørsmålet om det er slik at alle ungdommer passer inn i "A4" skolen eller om tiden er inne for å tenke nyskapende. Vi har også undret på om ergoterapeuter med sitt helhetlige syn på mennesket og deres omgivelser, kunne hatt en større rolle i utdanningsløpet.

Nasjonale føringer

Opplæringsloven §3-1 tar for seg rett til skolegang ved videregående skole etter fullført grunnskole (Opplæringsloven, 1998, §3-1). § 3-1 sier er at ungdom har rett til tre års heltids videregående opplæring. Dersom læreplanen forutsetter lengre opplæringstid enn tre år, har ungdommen rett til opplæring i samsvar med den opplæringstiden som er fastsatt i læreplanen. Skoleretten gjelder ut skoleåret som tar til det året man fyller 24 år. Elever har rett til å gjøre et omvalg, og får da rett til å utvide tiden slik at de kan fullføre opplæringen.

Bakgrunn, samfunnsrelevans og nasjonale føringer fører oss fram følgende problemstilling; *Hvilke faktorer fører til en meningsfull hverdag i skole for unge voksne og hvordan kan frafall forebygges.*

Begrepsavklaring

Meningsfull hverdag – Aktiviteter er meningsfulle når de oppfyller et mål eller formål som er personlig eller kulturelt viktig. I tillegg avhenger psykologisk motivasjon og vilje av at individet finner mening i hverdagsaktiviteter (Law, M., Polatajko, H., Baptiste, S., & Townsend, E., 2002). I forbindelse med denne oppgaven sees en meningsfull hverdag som at en kjenner på positive følelser knyttet opp mot aktiviteter relatert til utdanningen. Dette kan være undervisning, praktiske oppgaver, sosiale relasjoner i skolemiljøet og liknende.

Frafall - Utdanningsmyndighetenes definisjon av frafall er at det ikke er “oppnådd studie- eller yrkeskompetanse fem år etter at man startet i videregående opplæring” (Reegård, K & Rogstad, J 2017, s.11).

Unge voksne - I denne oppgaven definerer vi unge voksne som mennesker mellom 18 og 30 år.

Disposisjon av oppgaven

Denne oppgaven er skrevet med bakgrunn i IMROD modellen (Dalland, 2017). Det er en modell bestående av 5 kapitler for hvordan en kan bygge opp akademiske tekster og vitenskapelige artikler. I kapittel 2 presenteres aktivitetsutførelse og aktivitetsidentitet som det teoretiske grunnlaget for diskusjonsdelen av oppgaven. Kapittel 3 vil omhandle innsamlingsmetoden og analysemetoden som er anvendt for å innhente forskningsartikler, samt fremgangsmåte for intervjuer gjort i prosjektpraksis. Videre vil resultatene fra intervjuene og forskningsartiklene presenteres i kapittel 4. Videre i kapittel 5 vil vi sette sammen resultatene fra intervjuene og forskningsartiklene sammen med aktivitetsidentitet og aktivitetsutførelse for å drøfte problemstillingen; *Hvilke faktorer fører til en meningsfull hverdag i skole for unge voksne og hvordan kan frafall forebygges*. Til slutt vil vi komme med en konklusjon for oppgaven og komme med vår forståelse av svar på problemstillingen.

TEORI

I teoridelen presenteres MOHO, aktivitetsutførelse og aktivitetsidentitet. Teoriene beskriver viktige faktorer for tilfredshet i utførelse av hverdagslige aktiviteter og samspillet mellom person, aktivitet og omgivelser. Dette samspillet er med på å beskrive ressurser og svakheter mellom de 3 nevnte faktorene og gjør det mulig å finne områder av hverdagen som kan tilrettelegges bedre eller som krever endring for en meningsfull hverdag. Aktivitetsutførelse og aktivitetsidentitet ser videre på faktorene, person, aktivitet og omgivelser i MOHO. Dette vil være til hjelp for å belyse om unge voksne identifiserer seg med studieretningen og om de føler mestring i aktivitetene i hverdagen på en tilfredsstillende måte. Etter fullført litteratursøk og nøye gjennomgang av intervjuene valgte vi å inkludere disse teoriene ettersom at de belyser det vi anser som sentrale faktorer for hverdagen i skolen.

Disse teoriene vil utgjøre det teoretiske grunnlaget for å besvare problemstillingen; *Hvilke faktorer fører til en meningsfull hverdag i skole for unge voksne og hvordan kan frafall forebygges?*

MOHO

“Model of Human Occupation” (MOHO) er en ergoterapeutisk modell som forklarer ergoterapeuters kjernekompetanse gjennom mennesket i samspill med omgivelsene og sine aktiviteter. MOHO har menneskets vaner, vilje og utførelseskapasitet i sentrum. Modellen består av tre dynamiske elementer som påvirker hverandre; aktivitet, omgivelser og mennesket. Aktivitet skjer ikke i et vakuum, men i samspillet mellom omgivelsene, hvem personen er og hvordan man utfører aktivitetene. Dersom en av faktorene endres, vil dette ha påvirkning på de andre faktorene (Taylor, 2017). Videre forklarer MOHO hvordan et individ motiveres for å delta i aktiviteter, hvordan vaner og roller formes for å støtte aktiviteten og hvordan individets subjektive mening om deres evner til å gjennomføre hverdagsaktiviteter (Taylor, 2017). Samspillet mellom disse faktorene burde ifølge Taylor (2017) forekomme i en kontekst av både fysiske og sosiale omgivelser som fasiliterer aktiviteten.

MOHO modellen har blitt utviklet av Gary Kielhofner over fire tiår og modellen har blitt videreutviklet i senere tid av utøvende ergoterapeuter. Dette har utvidet områdene der MOHO sees som relevant å brukes. Taylor (2017) skriver at 76% av ergoterapeuter i USA har erfaring med at MOHO modellen støtter aktivitetsfokuset hverdag, hjelper terapeuten å fokusere på klientens behov, gir et helhetlig bilde av klienten, tilbyr en klientsentrert tilnærming, gir en sterk grunnmur for å utforme behandlingsmål og gir intervensjonen en hensiktsmessig logisk oppbygning.

Aktivitetsutførelse

Taylor (2017) beskriver aktivitetsutførelse som evnen til å gjennomføre aktiviteter basert på underliggende objektive fysiske og psykiske komponenter og korresponderende subjektive opplevelser.

Kompetanse og kapasitet avhenger av muskel-skjelett, nevrologiske, kardiopulmonale og andre fysiske systemer i kroppen i tillegg til kognitive evner som hukommelse. Hverdagslige aktiviteter som å lage sin egen mat krever en kompleks sammensetning av disse systemene for å gjennomføres på tilfreds vis (Taylor, 2017). Disse er alle objektive faktorer som har en innvirkning på ens aktivitetsutførelse og kapasitet for aktivitet. Ifølge Taylor (2017) beskriver andre ergoterapeutiske modeller spesifikke ytelseskapasiteter, eksempelvis biomekanikk, motorisk kontroll, organisering av sanseinntrykk, persepsjon og kognitive prosesser. Disse modellene beskriver altså objektive fysiske og psykiske faktorer innenfor aktivitetsutførelse.

Disse objektive faktorene oppleves av individet selv. De objektive faktorene beskriver generelt opplevelsene som konsekvenser fra reelle problemer som deretter tas hensyn til av andre fra et utenforstående perspektiv. På bakgrunn av dette kan en ergoterapeut aldri danne et fullstendig bilde av en brukers situasjon uten brukers innsyn (Taylor, 2017). Den subjektive opplevelsen vil bidra til å

forme aktivitetsutførelsen til et individ via, blant annet tidligere erfaringer. Ved grundig observasjon, samt å ta hensyn til den subjektive opplevelsen vil en kunne få viktig informasjon om styrker og svakheter i utførelsen av aktiviteter samtidig som det vil være med på å forme en eventuell intervensjon eller behandlingen (Taylor, 2017).

Ifølge Taylor (2017) avhenger begge perspektivene av hverandre i behandling ettersom at verken av de gir et fullstendig bilde av aktivitetsutførelsen til individet. Eksempelvis, når en forflytter seg fra sittende til stående vil det objektive perspektivet si noe om hvordan individets kropp beveger seg i rommet, mens det subjektive perspektivet vil gi informasjon om hvordan det oppleves for individet å gjennomføre aktiviteten. Samspeilet mellom ergoterapeut og bruker er relevant i denne sammenhengen ettersom at begge perspektiver avhenger av hverandre. En kan objektivt beskrive hvordan en aktivitet fysisk gjennomføres, men det er meget utfordrende for individet å fokusere på dette fra deres subjektive perspektiv (Taylor, 2017). Dersom en eksempelvis knyter skolissene sine vil aktivitetsutførelsen bli forstyrret dersom en fokuserer for mye på hvordan hendene skal bevegges fra et objektivt perspektiv.

Aktivitetsidentitet

Taylor (2017) kan forstås slik at aktivitetsidentitet er en sammensatt definisjon av selvet, bygget opp av ens roller, relasjoner, verdier, selvbilde og personlige mål og ønsker. Videre forteller Taylor (2017) at aktivitetsidentiteten dyrkes gjennom aktivitetene en foretar seg og at aktivitetsidentitet er en sammensatt følelse av hvem en er og hvem en ønsker å være. Livserfaringer er med på å forme ens aktivitetsidentitet gjennom at erfaringene blir organisert til å danne en forståelse av hvem en, har vært tidligere og ens foretrukne fremtid (Taylor, 2017). På bakgrunn av dette sier Taylor (2017) at aktivitetsidentitet fungerer som en definisjon av en selv og en oppskrift på hvordan en vil håndtere fremtidige situasjoner, enten i nær eller fjern fremtid.

Å dyrke aktivitetsidentiteten begynner ved å forme en forståelse av egen kapasitet og interesser. Dette vil videre skape et ønskelig fremtidsbilde basert på ens verdier. Aktivitetsidentiteten utvikles, endres og bygges på kontinuerlig gjennom livet og kan stadig endres ettersom hva en ønsker i livet (Taylor, 2017). Om individet er i en prosess der en forsøker å forbedre, bygge på eller rekonstruere sin aktivitetsidentitet burde ikke hvordan en former sin aktivitetsidentitet vektlegges så lenge aktivitetene fasiliterer hverdagslige aktiviteter for vedkommende. Gjennom dette vil deltakelse i individuelle eller delte aktiviteter og utforskning av nye aktiviteter styrke individets aktivitetsidentitet (Taylor, 2017).

Taylor (2017) kan forstås slik at dersom en stadig mislykkes i å gjennomføre aktiviteter en ønsker å gjøre eller ikke mestrer aktivitetene til det nivået en ønsker, vil dette svekke ens aktivitetsidentitet. Ved å ikke mestre disse ønskede aktivitetene kan individets subjektive følelse av å fylle deres roller

svekket. Dette kan ytterligere negativt påvirke vedkommende sin aktivitetsidentitet gjennom at de ikke mestrer å være den personen de ønsker.

METODE

Denne bacheloroppgaven er skrevet etter inspirasjon av Scoping review, som er en strukturert metode for å identifisere, lokalisere, analysere og oppsummere relevant litteratur og forskningsfunn om et bestemt tema (McKinstry, Brown & Gustafsson, 2014). Slik McKinstry et. al. (2014) sier er denne metoden med på å gi en generell oversikt over litteraturen. Målet med å foreta en Scoping Review er blant annet å identifisere omfanget av tidligere forskning og rapporteringer som er gjort av nåværende funn, samt opplyse om mangel innenfor tema. Denne metoden har et rammeverk som består av fem trinn, som vil gi en bred kunnskapsoversikt (McKinstry et al., 2014).

Trinnene i Scoping Review

I første trinn settes problemstillingen, som har falt inn under innledningen i denne oppgaven. Ved trinn to identifiserer vi relevante studier gjennom søk i databaser og innhenter viktig informasjon andre steder, samt setter inklusjons- og eksklusjonskriterier. Over i trinn tre skal funn fra litteratursøk nøye gjennomgås for å kunne se omfanget av hva man har innhentet. Videre i trinn fire stopper prosessen med litteratursøk og vi fortsetter videre arbeid med finkjemming og utarbeider en tabell som skal presentere funnene på en ryddig og nyttig måte for målgruppen. Denne tabellen kan inneholde forfatter, utgivelsesår, forlag, metode, artikkelens formål og artikkelens funn. I trinn fem vil en sammenfatning og oppsummering av funn kategoriseres (McKinstry et al., 2014).

Litteratursøk

I januar startet vi med et bredt søk etter informasjon om årsaker til frafall i videregående skole. I april utvidet vi søket for å finne faktorer som kunne bidra til at ungdom fikk en meningsfull hverdag i skole. Vi har også anvendt erfaringsbasert kunnskap som vi tilegnet oss i løpet av ulike praksisperioder i studiet samt personlige erfaringer, slik at vi kan få mest mulig oppdatert informasjon om unge voksne. Litteratursøket faller her inn under trinn to og tre i Scoping Review hvor vi finner relevante artikler gjennom søk i databaser. Dette gjøres ved å sette inklusjons- og eksklusjonskriterier for funnene.

Ved å samle inn et bredt utvalg data for å finne faktorer som bidrar til en meningsfull skolehverdag, samt årsaker til frafall i videregående utdanning, gjennomførte vi flere litteratursøk. Her søkte vi etter fagfelleverderte tidsskrifter, rapporter, statistisk materiale og lovverk. Videre ble søket utvidet til flere databaser, tidsskrifter og lovdata, for så å gjennomføre en utvelgelsesprosess ved hjelp av utvalgte inklusjon- og eksklusjonskriterier.

Intervjuer

Det ble foretatt fokusgruppeintervju med fem ungdomsveiledere samt individuelle intervjuer med seks ungdommer. Intervjuguide ligger som eget vedlegg.

Spørsmålene til ungdommene gikk på hvem de er, hvordan en typisk skolehverdag så ut, hvordan hverdagen uten aktivitet ser ut og hvilke fremtidsdrømmer de har. Intervjuene med veilederne gikk på en beskrivelse av gruppen ungdommer de har, hva var deres erfaringer i forhold til skolehverdag kontra vanlig hverdag og hva som skal til for at flere ungdommer fullfører videregående opplæring. Etter intervjuene ble svar som er relevante for problemstillingen inkludert i oppgaven.

Forankring

Prosjektet er innmeldt og godkjent av personvernombudet for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD referansenummer 622208).

Artikkelsøk

I januar 2022 ble det utført søk i Oria, Idunn, Scopus og Amed med følgende søkeord; Frafall* deltagelse* ungdom* skole* young adult* dropout* school* mental health* participation*. I februar 2022 ble søkene utvidet til PubMed, Psycinfo, Google Scholar, Embase, Medline og Cinahl. Disse databasene ga enten flere av artiklene som allerede var innhentet eller artikler som var lite relevante i henhold til problemstillingen.

I april 2022 ble søket komplementert med følgende søkeord i PSYCinfo; Youth* Young adult* Dropout* Education*

Inklusjons og eksklusjonskriterier

De første søkene ga et resultat på omtrent 7000 treff, og det ble satt opp inklusjons og eksklusjonskriterier.

Inklusjonskriterier var litteratur som omhandlet skole, arbeid, familiebakgrunn, psykisk helse, deltagelse, motivasjon og mestring. Søkene ble avgrenset til å gjelde fagfelleverderte tidsskrifter i tidsrommet 2015-2022. Hovedfokus har vært å innhente norsk og europeisk litteratur.

Eksklusjonskriterier var frafall i forbindelse med idrett, geografiske områder som Asia, Afrika og Amerika, spesifikke diagnoser, høyere utdanning og artikler som tok utgangspunkt i kultur og religion.

For å få en oversikt over lovverk, statistikk og annen relevant forskning, valgte vi å utføre søk hos statistisk sentralbyrå, NOVA-rapporter, ulike tidsskrifter, som for eksempel; lovdata, SSB, Oslomet.no, og utdanningsforbundet.no.

Etter en utvelgelse ved hjelp av inklusjons og eksklusjonskriteriene, satt vi igjen med 21 artikler som ble nøye gjennomgått med mål å finne faktorer som fører til en meningsfull skolehverdag for unge voksne samt hvordan frafall kan forebygges. Dette førte oss frem til seks artikler som ble gjennomgått og systematisert i en tabell.

Valg av artikler

Dette er artiklene vi har valgt å inkludere i oppgaven:

- *Long-term dropout from school and work and mental health in young adults in Norway: A qualitative interview-based study* (Ramsdal G.H, Bergvik S. & Wynn R., 2018)
- *Socioeconomic differences in school dropout among young adults: the role of social relations* (Winding, T.N & Andersen, J.H., 2017)
- *Hjertelig tilstede– om kropp og kroppssyn i skolehelsetjenestene* (Høgberget,T. & Haukland, M., 2021)
- *Aktivisering av unge sosialhjelpsmottakere – forutsetninger for å sikre overgangen til arbeid* (Kaine, A. A, Kohler-Ohlsen, J & Reedtz., 2017)
- *From a sense of failure to a proactive life orientation': First year high school dropout experiences and future life expectations in Norwegian Youth* (Ottosen, K.O, Goll, S.B og Sørli, T., 2017)
- *From a sense of failure to a proactive life orientation': First year high school dropout experiences and future life expectations in Norwegian Youth* (Andersen, S., Rod, M. H., Holmberg, T., Ingholt, L., Ersbøll, A. K., Tolstrup, J. S., 2018)

De artiklene som ble valgt bort fulgte ikke inklusjonskriteriene, og ga ingen relevante faktorer i henhold til problemstillingens målgruppe. Flere av artiklene som ble valgt bort omhandlet ulike diagnoser og frafall fra idrett og kultur. Noen av artiklene ble med et godt stykke i prosessen fordi de kunne gi noen svar på problemstillingen, men ble ekskludert til slutt fordi de ble for spesifikke på en gruppe unge voksne. Et eksempel på dette er Amundsen, M-L (2012) sin artikkel "*Innsattes opplevelse av ungdomsskolen*". Denne artikkelen ga flere relevante svar på hva som kan gi en meningsfull skolehverdag og hindre frafall, men den ble for nært knyttet opp mot årsaken til at ungdommene havnet i miljøer som var usunne og videre førte til kriminalitet og fengsling.

Dataanalyse

Etter at de seks artiklene var blitt plukket ut på bakgrunn av inklusjons og eksklusjonskriteriene, ble artiklene fordelt mellom to studenter på grunn av oppgavens tidsramme. Artiklene ble lest individuelt for å få en oversikt over relevante funn, og det ble skrevet et sammendrag av de ulike artiklene slik at begge studentene fikk god oversikt over funnene i alle artiklene. Det ble også plukket ut viktige faktorer som kan gi svar på hva som kan gi en meningsfull hverdag for unge voksne samt forebygge frafall. Her kom vi frem til faktorer som foreldrestøtte, venner, sosioøkonomisk status, informasjon, motivasjon, tilrettelegging, overganger, selvtillit, helse, motivasjon og egenmestring. Disse faktorene ble så kategorisert i 3 grupper basert på funnene i litteraturen. De tre kategoriene er *Sosiale omgivelser*, *personlige faktorer* og *aktivitetstilbud*.

RESULTAT

Under resultatkapittelet vil vi presentere relevante funn gjort i vitenskapelige artikler og intervjuer gjort med unge voksne. Tabellen under viser artiklene som ble brukt i oppgaven. Deretter vil funnene fra artiklene kategoriseres ut fra artiklene og beskrevet i mer detalj etter nøye gjennomgang av artiklene, i tråd med trinn fire og fem i Scoping Review. Deretter vil vi presentere hva som kom frem fra intervjuene med de unge voksne.

Tabell over inkluderte vitenskapelige artikler.

Forfattere	Tittel	År	Tidsskrift	Hensikt	Metode og utvalg	Funn	SØKEORD og DATABASE
Ramsdal G.H, Bergvik S. & Wynn R.	Long-term dropout from school and work and mental health in young adults in Norway: A qualitative interview-based study	2018	Cogent Psychology https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/23311908.2018.1455365?needAccess=true	Hensikten for denne studien er å forstå konsekvensene av frafall prosessen i overgangen fra videregående skole til arbeid og voksenliv.	Kvalitative intervjuer fra Norge	Det er viktig å fange opp de med størst risiko for å droppe ut av VGS på grunn av internaliserende lidelser. Elevene strevde med kombinasjonen av internaliserende symptomer og mangel på voksenstøtte for å etablere et voksenliv etter dropouten.	ORIA young adult* dropout* school* mental health* 6 237 treff
Winding, T.N & Andersen, J.H.	Socioeconomic differences in school dropout among young adults: the role of social relations	2015	BMC- Public health https://bmcpublihealth.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s12889-015-2391-0.pdf	Hensikten med studien var å undersøke effekten av sosiale relasjoner i sammenheng med foreldres sosioøkonomiske posisjon og ungdoms frafall fra skole.	En Dansk studie som bruker prospektive data, spørreskjema og registerdata fra 3054 personer som enten hadde fullført, gikk enda på vgs. eller hadde droppet ut.	Dårlige sosiale relasjoner med familie og venner var en mindre del av de sosioøkonomiske forskjellene, enn dårlige sosiale relasjoner til lærere og klassekamerater.	ORIA young adult* dropout* school* mental health* 6 237 treff
Høgberget, T. & Haukland, M	Hjertelig tilstede – om kropp og kroppssyn i skolehelsetjenestene	2021	Nordisk sygeplejeforskning Universitetsforlaget Hjertelig til stede: – om kropp og kroppssyn i skolehelsetjenesten:	Hensikten er å belyse hvordan profesjonsutøvere i skolehelsetjenesten forstår og møter ungdom sett fra et faglig perspektiv og med en kroppslig synsvinkel	Det er utført fokusgruppeintervju og pilotintervju med en kvalitativ tilnærming.	15-20% av dagens barn og unge i Norge har angst, depresjon og atferdsvansker i den grad at det påvirker trivsel, læring, daglige gjøremål og generelt deres sosiale liv. Disse vanskene sees på som faktorer som hindrer elever i å fullføre videregående skole.	Idunn Frafall* deltagelse* ungdom* skole* 25 treff

			Nordic Nursing Research: Vol 11, No 4 (idunn.no)				
Kaine, A. A., Kohler-Ohlsen, J & Reedtz	Aktivisering av unge sosialhjelpsmottakere – forutsetninger for å sikre overgangen til arbeid	2017	Tidsskrift for velferdsforskning https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2017-02-02	Hensikten var å se på om en innføring av aktivitetsplikt for mottakere av sosialhjelp i Norge ville ha å si for mottakerne.	Kvalitativ studie ved bruk av delvis strukturerte intervjuer med tolv ansatte med sosialarbeiderutdanning, ved tolv Nav-kontorer.	Tidspunkt for intervjuene var kort tid etter at lovforslaget om universell aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere var kommunisert gjennom media, men før lovvedtaket var fattet.	Idunn Frafall* deltagelse* ungdom* skole* 25 treff
Ottosen, K.O, Goll, S.B og Sørli, T.	From a sense of failure to a proactive life orientation': First year high school dropout experiences and future life expectations in Norwegian Youth	2017	Sage Journals https://doi.org/10.1177/0020872817746225	Studien fokuserer på omstendigheter knyttet til norske studenters beslutning om å forlate videregående og deres fremtidige livsforventninger.	En norsk salutogen kvalitativ studie. Studien er en del av et større prosjekt; The Young Intent Study i Troms fylke høsten 2010.	Suksessfaktorer for å skape endringer i livene til ungdommene var et stabilt hjemmemiljø, foreldre som var i jobb og hadde et sosialt liv, samt lærere som støttet dem.	PsycINFO Dropout* Youth* Education* 517 treff
Andersen, S., Rod, M. H., Holmberg, T., Ingholt, L., Ersbøll, A. K., Tolstrup, J. S.	Effectiveness of the settings-based intervention Shaping the Social on preventing dropout from vocational education: a Danish non-randomized controlled trial	2018	BMC Psychology https://doi.org/10.1186/s40359-018-0258-8	Hensikten for forskningen var å teste effekten et setting-basert intervensjonsprogram ville ha på frafall fra yrkesfaglig utdanning.	Ikke-randomisert kontrollert design med fire skoler som deltok som "intervensjons skoler" og seks matchede "kontroll-skoler". Registrerings-basert data var brukt for å samle informasjon om frafall over en periode på 2 år.	Studien kom frem til at frafallet var 4% lavere i intervensjonsskolene som deltok i intervensjonsprogrammet, sammenlignet med kontroll skolene. Elevenes velvære og trivsel på skolen var en viktig faktor for å hindre frafall.	PsycINFO young adult* education* Dropout* 62 treff

Kategorisering av funn

Vi har valgt tre kategorier med utgangspunkt i de seks artiklene vi tok med videre i oppgaven. Kategoriene som ble valgt ut er følgende; *Sosiale omgivelser*, *personlige faktorer* og *aktivitetstilbud*. Videre har vi valgt å kun inkludere sosiale omgivelser, og ikke fysiske omgivelser da ingen av artiklene spesifiserer fysiske omgivelser i skole. Videre har vi delt inn funnene ytterligere i underkategorier basert på faktorer artiklene trekker frem som sentrale for frafall og/eller forebygging av frafall i utdanning.

Sosiale omgivelser	Aktivitetstilbud	Personlige faktorer
Tilrettelegging i skolen	Informasjon om utdanningen	Selvtillit
Foreldrestøtte	Tilrettelegging av tilbud	Motivasjon og egenmestring
Venner og sosialisering		
Sosioøkonomisk status i familien		

Sosiale omgivelser

Ramsdal, Bergvik & Wynn (2018), Winding & Andersen (2015), Andersen, Rod, Holmberg, Ingholt, Ersbøll & Tolstrup (2018) og Ottosen, Goll, & Sørli (2017) legger alle vekt på sosial støtte som en av de viktigste faktorene for å mestre skolehverdagen og psykiske helseutfordringer.

Venner og sosialisering

Ramsdal et al. (2018) viser til hvordan flere av deres intervjuobjekter rapporterte at det å møte venner man er fortrolig med og den generelle sosialiseringen som oppstår i skolehverdagen, var en av de viktigste faktorene som ga motivasjon til å møte opp på skolen. Resultatene om viktigheten av den sosiale støtten rundt ungdommene støttes av Ottosen et. al. (2017) og Winding & Andersen (2015) der støtte i hjemmet og blant de nærmeste vennene ble trukket frem som suksessfaktorer for å fullføre utdanningen. Winding & Andersen (2015) fant at hvor

16% av jentene og 11% av guttene i intervjuet følte seg utenfor klassemiljøet, og hele 46% av guttene svarte at de ikke hadde en venn å være fortrolig med, sett i sammenheng med 13% av jentene.

Sosioøkonomisk status i familien

Ifølge Winding & Andersen (2015) er det 3 ganger så stor fare for å droppe ut av videregående skole, dersom foreldrene har en lav sosioøkonomisk bakgrunn og ingen utdanning. For flere av ungdommene som ble intervjuet i både Ramsdal et al. (2018) og Winding & Andersen (2015) var det helheten av utestenging og mobbing, mangel på støtte og konsekvensene av dette som førte til at de ikke mestret skolen.

Foreldrestøtte

Viktigheten av foreldrestøtte legges frem i Winding & Andersen (2015), Ottosen et. al. (2017), Kaine et. al. (2017) og Ramsdal et al. (2018) som viktig faktor til skolemestring. Ottosen et. al. (2017) trekker frem deltakeres utsagn om lite eller ingen støtte fra foreldrene som en stor grunn til frafall. Derimot trekker Ramsdal et al. (2018) også frem hvordan et for høyt press fra foreldre kan gi også gi negativ effekt, og føre til dårligere skoleprestasjoner.

Tilrettelegging i skolen

Ramsdal et. al. (2018), Kaine et. al. (2017) og Ottosen et. al. (2017) trekker frem hvordan mangel på tilrettelegging, fører til frafall. For store omveltninger i omgivelsene og et høyt antall elever i klassene er to faktorer som medvirker til frafall for flere ungdommer (Ramsdal et al., 2018). Videre legger Ramsdal et al. (2018) og Ottosen et. al. (2017) frem lærevansker og dårlig tilrettelagt undervisning som en faktor som er medvirkende til frafall. Her trekker Ottosen et. al. (2017) og Andersen et. al. (2018) frem uinteresserte og lite støttende lærere som negative faktorer for fullføring av utdanning, mens Ramsdal et. al. (2018) trekker frem størrelsen på klassene som en mulig utfordring for elever med psykiske lidelser. Kaine et. al. (2017) ser på yrkesfagelever i Nord-Norge som opplever mangel på tilrettelegging i skolen, som mangel på lære plass.

Personlige faktorer

Ifølge Høgberget & Haukland (2019) har 15-20% av dagens barn og unge i Norge angst, depresjon og atferdsvansker i den grad at det påvirker trivsel, læring, daglige gjøremål og generelt deres sosiale liv. Disse vanskene sees på som faktorer som hindrer elever i å fullføre

videregående skole av både Høgberget & Haukland (2019) og Ramsdal et. al. (2018). Psykisk helse blir trukket frem som en av faktorene til frafall i videregående skole av Ottosen et. al. (2017), Høgberget & Haukland (2019) og Ramsdal et al. (2018).

Motivasjon og egenmestring

Mangel på informasjon og dårlig tilrettelegging av undervisningen har store konsekvenser for motivasjonen til å møte opp i undervisningen, spesielt for de som valgte yrkesfaglig utdanning (Ottosen et. al., 2017). I tillegg til dette beskriver Ottosen et. al. (2017) og Ramsdal et. al. (2018) mangel på mestring fra barneskolen og gjennom grunnskolen som en faktor for frafall i skolen. Begge har deltakere som beskriver en følelse av lite akademisk mestring og en angst for å be om hjelp fra lærerne. Mangel på mestring som argument for frafall i utdanningen styrkes videre ved at Kaine et. al. (2017) forteller at ungdommer med tilpasningsproblemer kjenner på lite mestring i skolen.

Selvtillit

Høgberget & Haukland (2019) tar for seg perspektivet rundt kropp og utseende, opp mot det sosiale presset unge står ovenfor, som for mange gir dårlig selvbilde og økt risiko for psykiske lidelser. Helheten av flere faktorer i både omgivelsene og personen selv, sees på som utløsende faktorer til psykiske lidelser (Ramsdal et. al., 2018). Kaine et. al. (2017) beskriver hvordan utsatt ungdom med tilpasningsproblemer kjennetegnes av blant annet lav selvfølelse. Videre beskrives den lave selvfølelsen som en konsekvens av blant annet tilrettelegging i skolen ettersom at ungdommene derav følte seg annerledes (Kaine et. al., 2017)

Aktivitetstilbud

Andersen et. al. (2018), Kaine et. al. (2017) og Ottosen et. al. (2017) beskriver problemer med selve aktiviteten, altså undervisningen og skolegang som en av faktorene for frafall i skolen.

Informasjon om studieretningen

Ut fra intervjuer fant Ottosen et. al. (2017) at elevene var skuffet over utdanningsprogrammene ved videregående skoler. Det ble beskrevet at utdanningene ikke var tilrettelagt og at informasjonen som ble gitt på forhånd ga dem et feil inntrykk av yrkesfaglige linjer. Spesifikt forteller deltakerne at de følte veilederne deres ikke hadde god kunnskap om de yrkesfaglige studieretningene og eventuelle begrensninger disse studieretningene ville ha for videre utdanning og arbeidslivet videre (Ottosen et. al., 2017).

Tilrettelegging av tilbud

Her ser Andersen et. al. (2018) på hvorvidt elevene identifiserer seg med og verdsetter studieretningen i videregående utdanning. Videre fant Andersen et. al. (2018) at et intervensjonsprogram rettet mot kategoriene; Føle seg knyttet til skolen, verdsette yrkesfaget, studentstøtte og elev-lærer relasjon, forebygger frafall. Forskningen konkluderer blant annet med at det er en stor utfordring for offentlige skoler å tilby tilstrekkelig tilrettelegging på bakgrunn av organisatoriske faktorer som økonomi og mengden ressurser skolen har tilgjengelig.

Ottosen et. al. (2017) beskriver manglende tilrettelegging av undervisningen gjennom at det opplevdes som å avbryte undervisningen da man spurte om hjelp i undervisning. Derimot forteller Kaine et. al. (2017) hvordan ungdommene kjente på lav selvfølelse som følge av at de fikk tilrettelagt undervisning.

Resultater etter Fokusgruppeintervju

Det ble gjennomført et fokusgruppeintervju med ungdoms veilederne som jobber i NAV. Her er det plukket ut faktorer som gir svar på problemstillingen rundt hvilke faktorer som fører til en meningsfull hverdag i skole for unge voksne og hvordan frafall kan forebygges.

Ungdommene

Ungdomsgruppa består av ungdommer i alderen 18 til 29 år, men hovedfokuset er ungdom fra 18 til 25 år. Fellesnevneren for ungdommene er at de av ulike årsaker ikke har fullført videregående skole eller læreløp.

Årsaker til frafall

En årsak til frafall er at ungdommene har utfordringer og vansker som ikke er blitt oppdaget tidligere i læreløpet. Det kan være vansker knyttet til læring, konsentrasjon, sosiale situasjoner, forhold i hjemmet eller psykiske utfordringer. Denne typen utfordringer kan også være avdekket tidligere, men hvor det ikke er funnet god nok tilrettelegging.

Utfordringer knyttet til livsstil, blant annet en usunn døgnrytme er en gjennomgående utfordring for flere av ungdommene. Noen av deltakerne nevnte også ustabile boforhold og økonomi som årsak til frafall.

Suksessfaktorer

Ungdomsveilederne trekker frem seks viktige suksessfaktorer for å lykkes med å få ungdommen ut i skole og arbeid; Tilgjengelighet, tid, relasjon, grundig kartlegging, samarbeid med andre instanser og modenhet.

Ved å jobbe tett på denne gruppen over tid, vil man kunne få en trygg relasjon og komme i posisjon til å kunne hjelpe unge voksne med å nå sine mål. Videre er det viktig at de har landet og tar til seg hva som er deres utfordringer. Det er viktig og gi dem tid og tett oppfølging, men i noen tilfeller er det mer riktig med lite oppfølging. I tillegg til god relasjon og tilgjengelighet er det viktig med en god kartlegging av ungdommen. En grundig kartlegging vil kunne finne utgangspunktet til deres frafall, samt hvilke ønsker, interesser, mål og hvilken arbeidskapasitet de unge voksne har.

Unge voksne har ofte mer komplekse utfordringer som hemmer deres deltakelse i hverdagen. Et godt samarbeid med andre instanser vil være avgjørende for å kunne gi den helhetlige hjelpen de trenger.

Sitat fra en ungdomsveileder:

Veilederne må være et multiverktøy! Det holder ikke med en hammer når man trenger et skrujern, og vi må bare sørge for at vi har de viktigste redskapene vi trenger i møte med ungdommene og arbeidsgiverne.

Meningsfull hverdag

Ungdomsveilederne forteller at det er viktig med en god kartlegging av hver enkelt for å finne hva deres interesser og ønsker er, samt hva de unge voksne selv sier er en meningsfull hverdag for dem. Ofte vet de ikke svaret på dette i starten, men ved tett oppfølging og god informasjon om hva som er mulighetene for utdanning og videre yrkesvalg, blir tryggere de på hva som er meningsfullt for dem.

Resultat etter intervju med ungdom

Det ble gjennomført intervjuer med seks unge voksne, tre gutter og tre jenter i alderen 18 år til 22 år, som alle har delvis fullført yrkesopplæring i skole.

Årsaker til frafall

Årsakene til frafallet er sammensatt. Det som ofte går igjen i intervjuene er forhold på hjemmebane, manglende motivasjon, lite informasjon, påvirkning fra andre og psykisk helse. Andre årsaker var uoppdagede diagnoser og lidelser, økonomi og geografisk område.

Flere hadde et utfordrende forhold til sine foreldre og ønsket å flytte for seg selv. Dette påvirket økonomien, samt deres psykiske helse. Unge voksne som hadde psykiske helseutfordringer fortalte at det var vanskelig å fortsette i skole eller stå i jobb, da de hadde nok med å håndtere sin egen situasjon.

Videre forteller de at det ble tatt feil valg som førte til manglende interesse og motivasjon. Noe av årsakene til dette var lite informasjon på ungdomsskolen om hvilke muligheter for utdanning som fantes, spesielt med tanke på yrkesfag retninger og hvilke yrker disse retningene fører til. Hvor skolen lå og hva vennene valgte, var også faktorer som førte til feil valg. En annen deltaker påpeker hvordan den informasjonen som ligger ute "glamoriserer" yrkesfagene og arbeidet de gjør i de ulike sektorene.

En hverdag uten aktiviteter å delta i

Når de unge voksne faller fra skoleløpet eller ikke kommer ut i lærlingløpet blir hverdagen for de fleste bestående av lite gjøremål. Flere av deltakerne fortalte at de følte på en tomhet og at det ble kjedelig å gå hjemme. De begynte å lengte tilbake til hverdagsrutiner og det sosiale med å møte kollegaer eller medelever. For de unge voksne som hadde flyttet for seg selv, var det økonomiske bekymringer i forhold til hvordan de skulle greie å betale regninger, samt ikke å ha penger til å delta i sosial aktivitet sammen med venner. For noen ble hverdagen uten skole eller arbeid, tiden hvor de ventet på utredning eller behandling for sine utfordringer.

Meningsfull hverdag

For flere av deltakerne var det viktig at de fikk nok informasjon for å kunne velge fag som interesserte dem. Videre var det viktig med fag som var praktisk rettet og ikke så mye teori. Det å kunne få prøve seg frem ute i bedrifter sammen med lærere som forklarte på en måte som de kunne forstå. Sosialt samhold var også viktig for å ønske å komme tilbake til skolen, det å føle seg som en del av et fellesskap. De pekte på økonomisk trygghet og støtte fra familie som en faktor for å kunne konsentrere seg på skolen. Meningsfull hverdag for de unge voksne var blant annet drømmen om stabilitet, trygghet og et «A4-liv».

Diskusjon

Under diskusjonen vil vi se på funnene fra litteraturen i sammenheng med erfaringene gjort gjennom praksisprosjekt og forsøke å gi svar på problemstillingen: *Hvilke faktorer fører til en meningsfull hverdag i skole for unge voksne og hvordan kan frafall forebygges.*

Frafall i videregående skole er et samfunnsproblem som er et høyst relevant fagfelt hvor ergoterapeuter kan bidra til å gi unge en meningsfull hverdag ved å ha et aktivitetsfokus og fokus på samspillet mellom aktivitet, person og omgivelsene rundt aktiviteten. Diskusjonen vil ta for seg sammenhengen mellom teori, forskning og kunnskap gjennom praksis. Strukturen videre vil følge samme mal som resultater fra artikkelsøk der vi bruker de samme hovedkategoriene; *Sosiale omgivelser, aktivitetstilbud og personlige faktorer.*

Sosiale omgivelser

Både Winding & Andersen (2015) og Ramsdal et al. (2018) trekker frem viktigheten av foreldrestøtte som en viktig faktor til skolemestring. Det er imidlertid ingen av de unge voksne eller veilederne vi intervjuet, som la vekt på at dette var en utløsende faktor til skolefrafallet. Kun en av de unge voksne påpeker dårlig forhold til noen lærere og enkeltelever i klassen som ubehagelig på skolen. De fleste nevner ikke mangel på støtte fra foreldre eller venner som en påvirkning til deres frafall. Det å ha få, men nære venner går igjen i deres svar angående dette temaet.

Tilrettelegging i skolen

Ramsdal et. al. (2018), Kaine et. al. (2017) og Ottosen et. al. (2017) trekker frem hvordan mangel på tilrettelegging, fører til frafall. Hva mangel på tilrettelegging er vil variere i hver enkelt situasjon. Det kan eksempelvis være for høyt nivå på undervisningen slik at en eller flere av elevene ikke mestrer fagene eller det kan være tilrettelegging av omgivelsene rundt aktiviteten, både sosialt og fysisk. Taylor (2017) kan forståes slik at dersom en stadig mislykkes i å gjennomføre aktiviteter en ønsker å gjøre eller ikke mestrer aktivitetene, vil dette svekke ens aktivitetsidentitet.

Ut fra dette ser vi det som høyst viktig for å forebygge frafall, at undervisningen til elevene tilpasses mer hensiktsmessig knyttet opp mot elevenes akademiske ferdigheter.

Antall medelever i klassen er et eksempel på hvordan undervisningen kan tilrettelegges slik at flere unge fullfører videregående skole, samtidig som en ikke endrer utdanningsprogrammet til elevene (Ramsdal et. al., 2018). Det er viktig å presisere at tilrettelegging på antall elever i en klasse vil ha en større effekt på elever som strever med psykiske lidelser, eksempelvis sosial angst eller ADHD, ifølge Ramsdal et. al. (2018). Et argument for at dette ikke er gjort kan være at skolene ikke har nok fysisk plass til flere klasserom eller at de ikke har nok ansatte lærere og/eller assistenter til å kunne ha færre elever per lærer. Her kan en argumentere for ansettelse av ergoterapeuter som assistenter vil gjøre dette gjennomførbart. Dette vil gi økt bemanning slik at en kan ha et større fokus på elevene, samt at en ergoterapeut vil ha et aktivitetsfokus i arbeidet. Videre vil ergoterapeuter i økt grad kunne tilrettelegge for en meningsfull hverdag i skolen, ved å bruke aktivitetsfokuserede metoder som for eksempel skrivedans, rollespill eller teknologi/interaktiv undervisning med spillteknologi og VR. Dette kan fungere som en støtte for elevene som strever med psykiske lidelser som hemmer deres aktivitetsutførelse i skolen.

Foreldrestøtte

Viktigheten av foreldrestøtte legges frem i Winding & Andersen (2015), Ottosen et. al. (2017), Kaine et. al. (2017) og Ramsdal et al. (2018) som viktig faktor til skolemestring. Noen av de unge voksne vi intervjuet forteller om et anspent forhold til foreldrene og uttrykket et ønske om å flytte for seg selv. Ottosen et. al. (2017) trekker frem deltakeres utsagn om lite eller ingen støtte fra foreldrene var en stor grunn til frafall. For mye innblanding av foreldrene kan også by på utfordringer i skolehverdagen for unge voksne. Ramsdal et al. (2018) trekker frem hvordan et høyt press fra foreldre kan gi også gi negativ virkning, og føre til dårligere skoleprestasjoner.

Mangelen på støtte vil ha en direkte effekt på aktivitetsutførelsen for ungdommene. Taylor (2017) beskriver den subjektive opplevelsen av aktiviteter som en sentral faktor for aktivitetsutførelsen. Opplevelsene kan omhandle blant annet de sosiale omgivelsene rundt aktiviteten. Ettersom elever har

lekser som må gjøres utenfor skoletiden vil foreldrestøtten ha en stor innvirkning på elevens trivsel i skolehverdagen.

Dersom de unge voksne ikke trives med skolehverdagen og eventuelt føler de ikke mestrer dette på bakgrunn av manglende foreldrestøtte, vil dette over tid kunne ha en negativ effekt på deres aktivitetsidentitet. Dette synliggjøres gjennom at de ikke mestrer å fylle roller, personlige mål eller ønsker (Taylor, 2017). Videre forstår vi Taylor (2017) som at de sosiale relasjonene som foreldrene representerer, som en viktig del av aktivitetsidentiteten. Ut fra intervjuene gjennomført med unge voksne mener vi at dersom en ikke har gode sosiale relasjoner til foreldrene sine vil dette påvirke ens aktivitetsidentitet gjennom ens syn på blant annet roller og selvbilde. Vi tror, ut fra Taylor (2017) at årsaken til viktigheten av denne relasjonen ligger i oppveksten og hvordan foreldre former sine barn ubevisst gjennom deres vaner i hverdagen. Bakgrunnen for dette ligger i at Taylor (2017) forteller hvordan aktivitetsidentiteten stadig endres gjennom livet og bygges delvis opp av livserfaringer.

Venner og sosialisering

Gjennom våre intervjuer trekkes forhold i hjemmet frem som en viktig faktor for å fullføre videregående utdanning, men det blir ikke satt like stort fokus på sosiale forhold utenfor hjemmet, eksempelvis venner og forholdet til andre unge på skolen. Derimot forteller Ramsdal et. al. (2018) at flere av deres intervjuobjekter rapporterte at det å møte venner man er fortrolig med og den generelle sosialiseringen som oppstår i skolehverdagen, var en av de viktigste faktorene som ga motivasjon til å møte opp på skolen.

I denne konteksten kan det forstås at dersom de unge voksne kjenner på utenforskap i det sosiale miljøet på skolen kan dette føre til en mangel av tilhørighet til skolen, noe som videre kan ha en negativ effekt på aktivitetsidentiteten til unge (Taylor, 2017). Her vil den svekkede aktivitetsidentiteten på sikt kunne føre til frafall ettersom at eleven står i fare for å miste sosiale relasjoner og føle at de ikke oppfyller kravene til rollene de innehar. Eksempelvis gjennom at de ikke fyller rollene sine som venn, at de får dårligere selvbilde og muligens at en mister en klar følelse av hvem man er i det sosiale miljøet på skolen (Taylor, 2017).

Winding & Andersen (2015) fant at hvor 16% av jentene og 11% av guttene i intervjuet følte seg utenfor klassemiljøet, og hele 46% av guttene svarte at de ikke hadde en venn å være fortrolig med, sett i sammenheng med 13% av jentene. Vi forstår Taylor (2017) slik at denne typen utenforskap i det sosiale miljøet vil svekke både aktivitetsidentiteten og aktivitetsutførelsen til vedkommende. Vår forståelse har bakgrunn i at ens aktivitetsidentitet er sammensatt av blant annet, roller, relasjoner og selvbilde, som alle kan svekkes gjennom et slikt utenforskap. Videre vil et slikt utenforskap føre til mangel på trivsel og følelsen av mening bak aktiviteten, som kan hemme ens aktivitetsutførelse (Taylor, 2017).

Sosioøkonomisk status i familien

I følge Winding & Andersen (2015) er det tre ganger så stor fare for å droppe ut av videregående skole, dersom foreldrene har en lav sosioøkonomisk bakgrunn og ingen utdanning. Dersom foreldrene har lavere sosioøkonomisk status, kan dette ha en negativ innvirkning på elevens skolehverdag på flere måter. Det vil kunne hemme deres aktivitetsidentitet da det kan senke selvbildet og skade sosiale relasjoner i skolen (Taylor, 2017). Det kan eksempelvis komme av mobbing eller utestenging ved at eleven ikke har samme ressurser og dermed ikke får deltatt på lik linje med de andre elevene. På bakgrunn av dette ser vi en sammenheng mellom lav sosioøkonomisk status, frafall i skolen og aktivitetsidentitet.

Videre ser vi at aktivitetsutførelsens objektive og subjektive faktorer kan bli påvirket av lavere sosioøkonomisk status i familien. Dette kan sees gjennom at familien ikke har ressursene til å bistå med lekser eller ikke har økonomisk kapasitet til å gi barnet deres samme materielle verdier som de andre elevene. Aktivitetsutførelse består av objektive fysiske og psykiske faktorer, samt subjektive opplevelser (Taylor, 2017). Her vil den lavere sosioøkonomiske statusen innvirke objektivt gjennom at det er visse aktiviteter en kan gå glipp av grunnet mangel på midler i husstanden. Vi tror at dette vil i stor grad påvirke den subjektive opplevelsen av å delta i skolehverdagen negativt gjennom at man ikke kan gjøre det venner og andre medelever har mulighet til. Dette nevnes også av en deltaker i våre intervjuer med unge voksne. Videre ser vi en mulighet for at dette kan skade den sosiale relasjonen i hjemmet ettersom at vedkommende kan gi skylden til foreldrene, noe som deretter vil hemme aktivitetsidentiteten og aktivitetsutførelsen til vedkommende.

Aktivitetstilbud

Med aktivitetstilbud menes hverdagen på skolen. Andersen et. al. (2018), Kaine et. al. (2017) og Ottosen et. al. (2017) beskriver problemer med selve aktiviteten, altså undervisningen og skolegang som en av faktorene for frafall i skolen. I intervjuene med ungdomsveilederne trekkes det frem utfordringer og vansker som blir oppdaget sent i læreløpet som en viktig årsak til frafall. De forteller videre at dette kan være vansker knyttet til blant annet læring, konsentrasjon og sosiale relasjoner.

Informasjon om utdanningen

Ut fra intervjuene gjort av Ottosen et. al. (2017) viser det seg at elever er skuffet over utdanningsprogrammene. Skuffelsen viste seg å omhandle forskjellige temaer, deriblant dårlig tilrettelegging i studieretningene og at det var unøyaktig og uriktig informasjon på forhånd av valg av studieretning. Det blir fortalt at deltakerne følte veilederne ikke hadde tilstrekkelig kunnskap om de yrkesfaglige studieretningene og mulige konsekvenser av å velge disse studieretningene (Ottosen et. al., 2017). Dersom en ikke identifiserer seg med aktivitetene en foretar seg vil dette negativt innvirke

på aktivitetsutførelsen ettersom det kan føre til mangel av motivasjon (Taylor, 2017). I tillegg kan det påvirke aktivitetsidentiteten til unge negativt ved at de føler at studieretningen er bortkastet tid. Videre kan feil studieretning medføre at unge faller fra utdanningen da det ikke oppleves som meningsfullt å delta i undervisningen.

Dette hører til under det Taylor (2017) beskriver som subjektive opplevelser. Dette forstår vi som en sentral del for å opprettholde ens aktivitetsutførelse på lang sikt. Mangel på informasjon i forkant av studievalg vil også ramme unge voksnes aktivitetsidentitet om vi ser på de samme utfallene som nevnt over gjennom at en ikke lenger identifiserer seg med ens hverdagslige aktiviteter.

Tilrettelegging av tilbud

Tilrettelegging av aktivitetstilbudet i skolen er et komplekst dilemma gjennom at en vil tilrettelegge så godt som mulig uten at elevene skal enten føle seg annerledes eller blir fortalt av andre at de er annerledes på en negativ måte. Vi kan se mangelen på tilrettelegging i skolen der Ottosen et. al. (2017) beskriver manglende tilrettelegging, som at elever følte de avbryter undervisningen ved å spørre om hjelp da de ikke forstod stoffet. Dette vil negativt påvirke både aktivitetsutførelsen og aktivitetsidentiteten gjennom det sosiale miljøet i skolen (Taylor, 2017).

Vi forstår dette som at elevene kjenner seg annerledes og at de dermed blir et utskudd i det sosiale miljøet. Dersom en kjenner på et slikt utenforskap i det sosiale miljøet på skolen, vil dette over tid påvirke aktivitetsidentiteten til elevene (Taylor, 2017). Følelsen av å kjenne seg annerledes kan medfølge at selvbildet blir svekket og at en mister en følelse av tilhørighet i det sosiale miljøet som videre vil føre til at en mister sosiale relasjoner på sikt. Alt dette vil negativt påvirke aktivitetsidentiteten til eleven det gjelder over en lengre periode.

Personlige faktorer

Med bakgrunn i artiklene som ble tatt med, spesifikt; Høgberget & Haukland (2019), Ramsdal et. al. (2018) og Kaine et. al. (2017) sees personlige faktorer som selvtillit, motivasjon og egenmestring som spesielt viktige faktorer for frafall fra utdanning og faktorer som krever tilrettelegging. Dersom det blir tilrettelagt hensiktsmessig vil en bedring av disse faktorene være med på å dyrke aktivitetsidentitet og aktivitetsutførelse.

Selvtillit

Basert på vår forståelse av Høgberget & Haukland (2019), Ramsdal et. al. (2018) og Kaine et. al. (2017) er lav selvtillit og dårlig selvbilde et problem i skolen som oppstår av flere faktorer, både personlige og sosiale. Kroppspres trekkes frem av Høgberget & Haukland (2019) som en risikofaktor for å utvikle psykiske lidelser og at presset kommer fra det sosiale miljøet rundt elevene. Mangelen på

selvtillit kan ha en negativ effekt på både sosiale relasjoner og aktivitetsutførelsen til vedkommende gjennom et svekket selvbilde (Taylor, 2017). Ved at de sosiale relasjonene svekkes vil dette videre ha en effekt på aktivitetsidentiteten gjennom at en kan føle seg annerledes og dermed ikke identifisere seg med de sosiale gruppene og rollene innad i skolemiljøet (Taylor, 2017).

Selvtilliten omhandler det akademiske i skolehverdagen i like stor grad som ens egen fysiske kropp. Ramsdal et. al. (2018) forteller at en av deltakerne i studien hadde en konflikt med en lærer som endte opp med å skade hans selvtillit rundt det akademiske i skolen. Over tid gjorde dette at vedkommende ikke fullførte lærlingtiden som del av yrkesfaglig utdanning. Her påvirket selvtillit vedkommendes aktivitetsutførelse gjennom at eleven sluttet å tro på seg selv og dermed ikke kjente på mestring i hverdagen. Taylor (2017) beskriver den subjektive opplevelsen av en aktivitet som en sentral faktor for å opprettholde og dyrke ens aktivitetsutførelse. Når ens aktivitetsutførelse svekkes vil dette over tid kunne ha en negativ effekt på aktivitetsidentiteten til vedkommende gjennom at en ikke fyller forventninger og krav til roller en har i hverdagen (Taylor, 2017).

Motivasjon og egenmestring

Å kjenne på mestring i de aktivitetene en ønsker å foreta seg er en sentral faktor både innenfor aktivitetsidentitet og aktivitetsutførelsen til et individ (Taylor, 2017). Videre kan Taylor (2017) forstås slik at gjennom ens subjektive opplevelse, verdier, ønsker og gjennom annen ytre påvirkning gir dette muligheten til å dyrke sin aktivitetsidentitet og aktivitetskompetanse. Mangel på disse positive opplevelsene beskriver Ottosen et. al. (2017) og Ramsdal et. al. (2018) som faktorer unge kjenner på helt fra barneskolen og gjennom hele grunnskolen. Dersom en skal dyrke egenmestring i skolen kan det være nødvendig å se på et bredt spekter av mulige løsninger ettersom at opphavet til problemet kan være både på skolen og utenfor skolen. Det kan være manglende hjelp til lekser, lite tilrettelegging i skolen og eventuelt manglende forståelse for at alle ikke mestrer aktiviteter like fort.

Taylor (2017) kan forstås slik at en er avhengig av forutsigbarhet i hverdagen for å opprettholde ens aktivitetsidentitet og aktivitetsutførelse. Slik forutsigbarhet kan være med på å styrke ens følelse av mestring i hverdagen. Vi tror at en omstrukturering av det tradisjonelle skolesystemet ville vært med på å styrke ungdommer og unge voksnes aktivitetsidentitet og aktivitetsutførelse. Dette mener vi på sikt kan minske frafall i skolen. Tilretteleggingen kan omhandle lekser, antall ansatte på skolen og størrelser på klasser. Slike tiltak kan kreve endringer i skolesystemet, men ut fra vår forståelse av litteraturen, det teoretiske grunnlaget og intervjuene ser vi det som hensiktsmessig å strekke seg mot slike tiltak. Bakgrunnen for et slikt tiltak ville vært å dyrke aktivitetsidentiteten og aktivitetsutførelsen gjennom å gi en bedre tilrettelagt hverdag hvor unge voksne kan kjenne på mer selvtillit, mer motivasjon og et økt selvbilde (Taylor, 2017). Vi tror dette kan gi en mer forutsigbar hverdag, minske

stress og øke følelsen av mestring i hverdagen. Dette vil igjen kunne være med på å dyrke aktivitet utførelsen og aktivitetsidentiteten som beskrevet av Taylor (2017).

Konklusjon

Vi har kommet frem til følgende konklusjon etter diskusjon av funnene i resultatdelen, det teoretiske grunnlaget for oppgaven samt erfaringsbasert kunnskap om ergoterapi og vår forståelse av problemstillingen. Gjennom denne besvarelsen har vi søkt etter kunnskap for å svare på følgende problemstilling; *Hvilke faktorer fører til en meningsfull hverdag i skole for unge voksne og hvordan kan frafall forebygges.*

Med bakgrunn i kunnskapen som har blitt lagt frem i besvarelsen kan det virke som at faktorene som fører til frafall i stor grad omhandler følgende; den psykiske helsen til elevene, tilrettelegging av undervisning og skolehverdagen, samt det sosiale miljøet både i skolen og utenfor skolen. For å skape en meningsfull hverdag i skolen for unge voksne har vi kommet frem til at det må tilrettelegges i større grad for psykisk uhelse, aktivitetstilbudet må tilpasses slik at en ikke er avhengig av å bruke tid utenfor skolen til arbeid og oppgaver, samt økt fokus på individuell tilrettelegging.

Gjennom aktivitetsidentitet og aktivitetsbalanse, som begge kommer fra MOHO, ser vi det som relevant å sette inn ergoterapeuter i skolesystemet. Aktivitetsfokuset og kompetansen rundt termet «en meningsfull hverdag» ser vi som høyst relevant for elever av alle aldre. Som ergoterapeut har en kunnskap om aktiviteters betydning og verdien av deltakelse i en meningsfull hverdag, noe som gir ergoterapeuter et unikt perspektiv på bakgrunnen for frafall og hvordan dette kan forebygges.

Metodiske betraktninger

I denne oppgaven har vi sett på følgende problemstilling; *Hvilke faktorer fører til en meningsfull hverdag i skole for unge voksne og hvordan kan frafall forebygges.* Grunnet begrensning av antall ord har vi sett oss nødt til å fjerne deler av intervjuene som ble ansett som mindre relevante for den spesifikke problemstillingen. Temaer som ble valgt bort var blant annet modenhet ettersom at vi ikke fant god litteratur som støttet dette, og oppfølging fra NAV grunnet relevans for problemstillingen.

Ved videre arbeid ser vi et behov for å se nærmere på oppfølging fra NAV og temaet modenhet, på bakgrunn av tap av ungdomsrett samt spørsmålet; *Er en moden nok til å ta en beslutning om hva en vil jobbe med som 16 åring?*

Referanseliste:

- Andersen, S., Rod, M. H., Holmberg, T., Ingholt, L., Ersbøll, A. K., Tolstrup, J. S. (2018) Effectiveness of the settings-based intervention Shaping the Social on preventing dropout from vocational education: a Danish non-randomized controlled trial. *BMC Psychology*, 2018 (6) Artikkel 45.

DOI: <https://doi.org/10.1186/s40359-018-0258-8>
- Dalland, O. (2017) *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk
- Fyhn, T., Radlick, R.L & Sveinsdottir, V. (2: 2021). Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning. En analyse av unge i NEET-kategorien.
[Microsoft Word - IM Sluttrapport NEET 204025.docx \(ks.no\)](#) Bergen
- Høgberget, T., & Haukland, M. (2021) Hjertelig tilstede– om kropp og kroppssyn i skolehelsetjenestene. *Nordisk sygeplejeforskning Universitetsforlaget, 2021*, 288-301
DOI:
[Hjertelig til stede: – om kropp og kroppssyn i skolehelsetjenesten: Nordic Nursing Research: Vol 11, No 4 \(idunn.no\)](#)
- Kaine, A. A, Kohler-Ohlsen, J & Reedtz (2017) Aktivisering av unge sosialhjelpsmottakere – forutsetninger for å sikre overgangen til arbeid. *Tidsskrift for velferdsforskning, 2017*, 117-133

DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2017-02-02>
- Law, M., Polatajko, H., Baptiste, S., & Townsend, E. (2002) *Fremme af menneskelig aktivitet: Ergoterapi i et canadisk perspektiv*. København: FADL's forlag.
- McKinstry, C., Brown, T., & Gustafsson, L. (2014). Scoping reviews in occupational therapy: The what, why, and how to. *Australian Occupational Therapy Journal* (61). 58-66.
<https://doi.org/10.1111/1440-1630.12080>

- Opplæringsloven (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæring. (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- Ottosen, K.O, Goll, S.B og Sørli, T.(2017) From a sense of failure to a proactive life orientation’: First year high school dropout experiences and future life expectations in Norwegian Youth. *Sage Journals*, 2017 (62), 684-698
DOI: <https://doi.org/10.1177/0020872817746225>
- Ramsdal, G. H., Bergvik, S. & Wynn, R., (2018) Long-term dropout from school and work mental health in young adults in Norway: A qualitative interview-based study. *Cogent psychology*, 2018(5), 2-15
DOI: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/23311908.2018.1455365?needAccess=true>
- Revegård, K. & Rogstad, J., (2016). *De frafalne. Om frafall i videregående opplæring – hvem er de, hva vil de og hva kan gjøres?* Oslo: Gyldendal norsk forlag.
- Statistisk sentralbyrå, andel elever/lærlinger som fullførte med studie- eller yrkeskompetanse i løpet av 5/6år. 14 juni 2021. Hentet fra:
<https://www.ssb.no/utdanning/videregaende-utdanning/statistikk/gjennomforing-i-videregaende-opplaering>
- Taylor, R. R., (2017) *Kielhofner’s Model Of Human Occupation* (5. Utg.). Philadelphia: Wolter Kluwer.
- Utdanningsforbundet.no, Frafall i videregående opplæring. Hentet fra:
<https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/utdanningsforbundet-mener/artikler/frafall/>

- Winding, T. N. & Andersen, J.H., (2015) socioeconomic differences in school dropout among young adults: The role of social relations. *BMC - Public Health*, 2015 (15), 2-10
DOI: <https://bmcpublihealth.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s12889-015-2391-0.pdf>

Vedlegg 1

Intervjuguide individuelle intervju med ungdommer

Innledende samtale

Hei. Jeg heter (navn) og jeg er student ved NTNU. Vi prøver å finne ut om hvilke erfaringer dere har med egen skolehverdag, og hva som skal til for å fullføre videregående opplæring. Vi ønsker også å finne ut mer om hvilken erfaring dere har med krav som stilles fra NAV.

Tema: Hvem er du

Kan du fortelle litt om deg selv? Hvor gammel er du? Hva liker du å holde på med? Hvor bor du og med hvem?

Tema: Skolehverdagen

Kan du beskrive en skolehverdag slik du har opplevd det? Rutiner og vaner? Hva tenker du er viktig for å sikre at man klarer å gjennomføre videregående? Hvilke positive erfaringer har du? Hvilke erfaringer har du med oppfølging?

Tema: Hverdagen

Kan du beskrive en vanlig hverdag? Hvilke aktiviteter gjør du i løpet av en dag? Hva vil du beskrive som det mest meningsfulle du gjør i løpet av en dag? Hva liker du å gjøre? Er det noe du savner? Har det skjedd en endring før-nå? Hvilken sammenheng ser du mellom skole og din vanlige hverdag? Kan du beskrive nettverket ditt? Hvem er du sammen med?

Tema: Kontakt med NAV

Når, hvordan og hvorfor kom du i kontakt med NAV?

Har det skjedd noen endring etter at NAV kom inn i bildet? Hvorfor/hvorfor ikke, tror du? Kan du beskrive det?

Hvilke krav stiller NAV til deg, og hva synes du om det?

Hva har vært viktig i din kontakt med ungdomsveilederen? Hva er det vedkommende gjør som du synes fungerer spesielt godt?

Tema: Framtiden

Har du noen drømmer for framtiden. Særlig knyttet til framtidsplaner i sammenheng til aktiviteter i hverdagen? Hva skal til for å komme dit?

Vedlegg 2

Intervjuguide fokusgruppeintervju med ungdomsveiledere

Generell problemstilling

Hva har betydning for ungdom for å hindre at man dropper ut av videregående opplæring?

Hva er ungdommenes egen erfaring med krav som stilles fra NAV og hvordan bidrar oppfølgingen fra NAV til mestring i egen hverdag / ønske om endring?

Vi etterspør generelle beskrivelser jmf taushetsplikt.

Tema: Hvem er ungdommene?

Kan dere beskrive den gruppen ungdommer dere jobber med?

Tema: Skolehverdag versus vanlig hverdag. Ut fra deres erfaringer, hvilke sammenhenger finnes det mellom ungdommenes vanlige hverdag og skolehverdagen? Hva påvirker en skolehverdag?

Tema: Hva skal til

Hvilke erfaringer har dere med hva som fungerer? Hva vil dere trekke fram som suksessfaktorer?

Hva kan være faktorer når det oppleves utfordrende?

Tema: Eksempelhistorier

Kan dere beskrive et eksempel der man har lykket ut fra deres egen erfaring?